

Pau Piferrer, un precursor

Engany es compleixen 150 anys de la mort de Pau Piferrer. Va néixer a Barcelona el 1818, es graduà en filosofia i lletres, fou bibliotecari i catedràtic d'institut, però només va viure trenta anys, envoltat de malalties i de dificultats econòmiques. Romàntic temperat per la influència dels clàssics, va escriure sempre en castellà, però formà part del nucli que féu possible la Renaixença i la restauració de la literatura catalana.

Als vint-i-un anys, Pau Piferrer va emprendre la gran aventura editorial de l'obra *Recuerdos y bellezas de España*. Només va tenir temps d'escriure el volum sobre Mallorca i una part dels dos dedicats a Catalunya, acabats per Francesc Pi i Margall. A hores d'ara, vist de Girona estant amb la perspectiva del segle i mig transcorregut, Piferrer ha de ser considerat com un veritable precursor.

RISUEÑO y á la par pintoresco es el aspecto que presenta Gerona al que entra por el cauce mismo del río Oñar. Las tranquilas ondas baten al pié de las casas que mágicamente en ellas se reflejan; rústicos é innumerables balcones de madera asoman sobre el río cargados de tiestos y medio ocultos bajo el follaje de las plantas y las flores; al fondo levanta su aguda cabeza el campanario de San Felio; á la derecha deja ver su moderna frente el de la Catedral; toscos puentes de madera (a) facilitan

(a) Sustituídos en su mayor parte por otros de hierro en celosía.

1. Precursor dels que serien els primers i grans descriptors literaris de Girona: Bertrana, Ruyra, Rahola. En les pàgines que Piferrer dedica a la ciutat, les dades històriques i les llegendàries alternen per primer cop amb evocacions estrictament literàries.

2. Precursor de la comparació de Girona amb Venècia, tantes vegades reiterada en els anys posteriors: «*El conjunto animado y ligerísimo dibújase limpiamente en el cristal de las aguas y ofrece la ilusión de una ciudad nadando sobre ellas; creyérase ver uno de los barrios de la hoy desierta Venecia...*».

3. Precursor de la idea de la Girona morta, també tan explotada molts anys més tard. Després de passejar per la ciutat, diu que es complau a jugar amb la imaginació per «*animar los mudos monumentos, evocar de sus tumbas las pasadas generaciones, hacerlas cruzar por un momento el teatro de sus antiguas glorias y hojear las rojizas páginas de polvorosa crónica, mientras bate la lluvia las paredes y pasan rápidos los vientos como una legión de espíritus, lanzando lastimosos gemidos y tocando con la punta de sus alas los húmedos cristales de las ventanas que estremécense y retiemblan a su toque*».

4. Precursor o inspirador de Josep Pla. Com ja vam explicar en els números 98 i 160 d'aquesta revista,

l'obra *Girona, un llibre de records* conté alguns calcs de la de Piferrer. És lògic que Josep Pla, en escriure les seves vivències personals, necessités completar dades amb l'ajut d'una típica obra de consulta de l'època i que, posat a fer, optés per aprofitar-ne directament alguns fragments. Potser com a desgreuge per l'apropiació indeguda, va incloure una cita literal de Piferrer —una de les poquíssimes que conté el llibre— en referir-se al campanar de Sant Feliu.

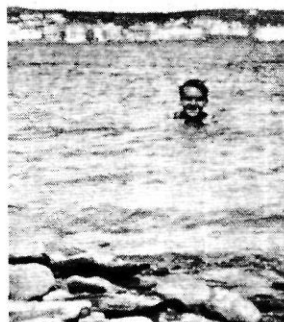
Saludem, doncs, Pau Piferrer, al cap de 150 anys. En els seus textos, per primera vegada, la Girona evocada majoritàriament pels historiadors i els erudits es va obrir a la lliure i inesgotable inspiració dels literats. I ja no deixaria de fer-ho mai més.

El text de Piferrer sobre Girona, en una edició de 1884.

García Lorca entre nosaltres

No hauríem de deixar passar el centenari del naixement de Federico García Lorca sense recordar la seva vinculació amb les terres gironines. L'any 1925, fou convidat per Salvador Dalí a passar la Setmana Santa a Figueres i a Cadaqués. Hostatjat a la casa familiar de la platja d'Es Llané, va passejar vora el mar i sota les oliveres, va navegar fins al cap de Creus, va cantar caramelles amb els homes del poble, va provar els crespells amb garnatxa i la mona de Pasqua. Dalí i Lorca s'arribaren fins a Empúries i, el dijous sant, assistiren a la funció litúrgica de la catedral de Girona. Impressionat pel contrast entre la pedra gironina i la mar empordanesa, el poeta va escriure a Manuel de Falla: «*He pasado una magnífica Semana Santa con oficios en la catedral de Gerona y ruido de olas latinas*». A Cadaqués, un vespre, en el menjador de la casa presidit per una imatge barroca de la Verge, Lorca va llegir per primer cop, en estrena absoluta, el drama *Mariana Pineda*. La lectura es repetí més tard a la notaria Dalí de Figueres, i el pare del pintor va organitzar, a la Rambla, una audició de sardanes de Pep Ventura que van commoure i captivar el seu hoste.

Fruit d'aquesta primera estada són algunes obres de Dalí i molts dibuixos de Lorca, dedicats majoritàriament a Anna Maria Dalí, així com les cartes que li escriuria les setmanes següents, amb descripcions nostàlgiques del poble: «*Pienso en Cadaqués. Me parece un paisaje eterno y actual, pero perfecto. El horizonte sube construido como un gran acueducto; los peces de plata salen a tomar la luna...*» L'any següent, a la *Revista de Occidente*, va aparèixer l'Oda a Salvador Dalí, que conté l'evocació lorquiana de Cadaqués:

«Cadaqués, en el fiel del agua y la colina,
eleva escalinatas y oculta caracolas.
Las flautas de madera pacifican el aire.
Un viejo dios silvestre da frutos a los niños.

*Sus pescadores duermen, sin ensueño, en la arena.
En alta mar les sirve de brújula una rosa.
El horizonte virgen de pañuelos heridos
junta los grandes vidrios del pez y de la luna.»*

El 1927, any de l'estrena de *Mariana Pineda* a Barcelona, a càrrec de Margarida Xirgu i amb decorats de Dalí, Lorca tornà a Cadaqués i hi sojornà llargament. De dia, escrivia *El sacrificio de Ifigenia*; de nit, recitava versos i cantava cançons andaluses. Anna Maria Dalí, fascinada pel poeta, barreja en el seu llibre de memòries aquestes dues estades i recorda Lorca com una aparició matinal en el marc d'una porta, amb el teló de fons d'un mar vermell i daurat, amb la pell i els cabells «tenyits amb la porpra que regalima l'aurora». Duia una branca de corall encesa per la llum del moment, «unida a les magentes de l'hora matutina», i la diposità a la mà de la Verge barroca que presidia el menjador. Molt temps després, demostrava en una carta que no havia oblidat l'episodi: «*Vendrá el amanecer a poner encendido el coral que la Virgen tiene en la mano*».

La catedral de Girona, les ruïnes d'Empúries, les sardanes de Figueres, les cales de cap de Creus, la màgia de Cadaqués, juguen un paper breu però intens en la llegenda i la glòria de Federico García Lorca.

NARCÍS-JORDI ARAGÓ

Imatges de García Lorca
a Cadaqués com a hoste
dels Dalí (1925)